

KREŠTAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 » — »
 Na štvrt roka . . . . . — » 60 »

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník:

FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti

VIII. ker., Práter-ulica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Millenium.

Millenium je slovo latinské; a terajší smysel jeho toľko znamená, jako pamiatka tisíc-ročného jestvovania Uhorska. To jest tisíc ro-

sme pokročili vo vedách, vzdelanosti a vo všetkých záležitostiach tak verejného jako i privátneho života.

Zázračné lovenie rýb.

kov je už tomu, že Uhorsko nastalo. Uhorsko chce teraz sláviť pamiatku túto s veľkolepou výstavou, na ktorej na javo má byť dané, jako

Cím sa môže teda pochváliť tohoto roku naša krajina pred svetom? Hneď to podrobne tu podám.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a seba budúcnosť zabezpečiť.

Pred tisícimi rokmi sv. Štefan sa usiloval svoj národ v kresťanský premeniť, dobre vediac, že opravdivá vzdelanosť a isté zotrúvanie, jedine v kresťanstvu nachádza svoj základ. Teraz ale duch sv. Štefana je tupený, je vytvorený; lebo priam naopak: vráta celkom sú otvorené bezbožnosti, židovstvu a novomôdnemu pohanstvu čili nevere. Sv. Štefan a tak i jeho potomci šľachetní naviedli svojich poddaných k prijatiu krstu, lebo vedeli, že kto neverí a sa nepokrstí nevojde do kráľovstva nebeského. Teraz ale sa uviedly zákony, dľa ktorých krst sa môže premeniť s obriezku, kresťan môže židom zostať: človek ani nemusí dať pokrstiť svoje dieťa, teda kresťan môže pohančence plodiť.

Pred tisícimi rokmi sv. Štefan o to bedlil, aby viac biskupství bolo stĺpmi kresťanstva u nás: ktoré biskupstvá ale aby tým lepšie účinkovali a tým neodvislejšie zásady Krista rozprestieraly, on ich obdaril veľkolepými statkami; kde bola o tom reč, aby sa budúcnosť ústavom kresťanským zabezpečila, tam on neznal hranice v štedrosti. Dnes ale ustavične pokúša v povetrí to vyhrážanie, že sa statky cirkevné shabú, aby tým väčšie tarchy padly ľudu za krk, lebo v tom páde z dane by sa muselo kňazstvo vydržiať, ktorá daň doista nie z börsy (tržnice), ani z pinkla kožkárov, lež z krvopotných mozoľov roľníkov a priemyselníkov vytrča svoju šticu.

Pred tisícimi rokmi sa Uhorsko usilovalo čím lepšie dobroprajnú starosť Rímskeho Otca s deťinskou poslušnosťou odmeniť; teraz ale noviny liberálov, kde len môžu zádrapku si nainštalovať, tak nesvedomite a podle ho hania a tupia celkom verejne, jakby on dajaký nepriateľ bol uhorských kresťanov, a ani nie miestodržiteľ Krista, toho najúprimnejšieho ľudomila. A s tými novinami je v priateľstve tá vláda, ktorej hlava bez príčiny ctihodného a vysoko učeného vyslanca pápežovho tak neludsko a bez všetkej vľúdnosti napadla, že to i mnohí nekatoľici za sprostú neslušnosť považovali.

Pred tisíc rokmi všemožných práv v tej najväčšej miere boli otcovia duchovní, účastní, lebo oni dľa svedomitosti, učenosti a svätého povolania svojho to len k obecnému blahu využítokujú. Dnes ale sme už tak ťalako, že kňazov úradské osoby verejne vyhlasujú za nesvedomitých buričov a vlastizradcov; dnes kde len môžu, shabú kňazom aj to najobyčajnejšie právo hlasovania; čo keď sa v Judapešti s vysokými hodnosťami stalo, o čo viac sa to opovažia urobiť dedinským duchovným! Dnešný deň kňaz je považovaný za toho najnebezpečnejšieho a najpodlejšieho človeka v našej

krajine; a pri voľbe aj ten najposlednejší pisárík a kelner krivonosý z poverenia predsedu celkom bezočivo môže špliechať aj tie najpodlejšie grobianstva medzi otci duchovnému bez toho, že by sa aj toho najmenšieho trestu musel báť. Ba pri voľbách — z vlastnej skusenosti vypúšťam toto z pera — všelijaké ľuhaniny nesvedomite proti stavu kňazskému namierené služia k tomu, aby ľud od duchovného otca odvrátený bol. A to činia korteši vládnej strany. To nenie duch sv. Štefana.

Načo bych ale pokračoval ďalej v opisovaní terajších smutných pomerov?! Veru smutná je táto tisícročná pamiatka pre kresťanstvo a pre ubohý ľud. Plesť nemáme vôle ani v tej najmenšej miere: lež len číňme vďaka Otcu nebeskému, že našich predkov cez toľko sto rokov tak bedlivo chránil; a prosme Ho, aby sa neodvrátil On tak od Uhorska, jako ono sa v tieto posledné roky od Neho odvrátilo; a aby nám dal vytrvanlivosti, žeby sme napriek všetkým podlým násilnostiam, výhražkám a podlému utláčaniu k praporu kresťanských zásad, k zástave ľudovej strany vždy verní boli, a túto stranu jakožto najlepšiu priateľkynu kresťanstva všade telom i dušou podporovali; lebo jedine tak sa to umožní, že báraj počiatok druhého tisícročia — na odpor prvému — sa nepočína po kresťansky, aby aspoň jeho pokračovanie bolo duchom kresťanským prefukované. Bezbožní zednári plesajú z príležitosti millenia, srdco kresťanské ale z mnohých príčin len krvácať môže.

Frašlačan.

POLITICKE CHYRY.

Protestantský hlas o cirkevnej politike. Jozef Bánó krajinský vyslanec, výborný to úd národnej strany, na nový rok odpovedajúc na reč Ferdinanda Horánskyho predsedu tejže strany, medzi iným následovne sa vyslovil:

„Takzvané cirkevnopolitické zákony náboženský fanatismus a nenávisť po celej krajine rozšírii.

Protestanti (kalvíni a evanjelíci) márnymi výhľadami a sľubami od svojich vodcov na blúdnú cestu zavedení, v týchto cirkevnopolitických otázkach nie len že sa neprotivili, lež ich ešte s plesaním prijali: alebo iným slovom sami pod sebou podtínali strom, — obetovali svoje základné zákony, nezbadali, že skrze cirkevnopolitické zákony každé vierovyznanie môže získať, len protestanti nie. Zabudli na to, že tieto zákony budú záhubou pre protestantov. Pokazenosť a zbožňovanie seba rozšírily v posávd nevidanej miere.“

Tu len toľko poznamenávame, že Jozef Bánó je veriaci protestant.

Zichyfaluský okres. Noviny „Politikai Értésítő“ pišu, že Ladislav Dániel krajinský vyslanec zichy-

faluského okresu bude nadžupanom novohradskej stolice. V tom uprázdnenom okrese posádať sú dva kandidáti. Jedon je gróf Eugen *Karácsonyi* s programom ľudovej strany, druhý ale Pavel *Dániel* tamejší statkár. V Zichyfalve už od dávna sú vyslanci z Danielovej rodiny. Jedon druhému podávajú si mandát, jakoby ho boli zdedili. Ponevác ale v onom okrese i gróf Eugen *Karácsonyi*, ba i grófi Zichyovi majú statky, teraz im to nepôjde tak hladko.

Len úprimne! Barón Frici Podmanický, predseda to liberálnej strany na nový rok vo svojej reči takto sa vyslovil o cirkevnej politike: „Tie vznešené myšlienky, ktoré posádať naša strana uskutočnila, sú len predzvestovateľkyne iných, ktoré na budúco musíme uskutočniť, keď chceme byť europejským štátom.“ Liberálna strana tieto slová s veľkou chválou prijala. O pol hodiny neskoršie zas Bánffy ministerský predseda o cirkevnej politike sa následovne vyjadril: „To veľké dielo sme dokonali.“ — Z čeho vidno, že jedon z týchto dvoch pohlavárov liberálnej strany na každý pád nepovedal pravdu. Vážne ani jeden z týchto výrokov nemôžem brať, len v tom sme neistí, na ktorom sa máme viacej smiať. Lebo jako je to isto, že to, „veľké dielo“ posádaťnej cirkevnej politiky není dokonané, práve je tak isto i to, že liberáli nebudú mať už času pokračovať to „veľké dielo.“

Stupavská voľba. Proti tej chýrnej stupavskej voľbe, ktorá sa vydržovala 5-ho a 6-ho decembra, vel. p. Karol Halíček 4-ho januára t. r. zadal ku predsedníctvu snemovne prosbu napísanu Adalbertom Dererom pravotárom v Malackách; túto prosbu podpísali trinásti. Na pol štvrtá hárku je napísaná a pripojené je k nej štyriacť príloh. Prosiaci so zastupiteľstvom pred snemovnou a pred posudzujúcim výborom poverili dra Karola Haydina a dra Aleša Bakonyiho budapeštianskych pravotárov. Prosba vykladá, že stupavskú voľbu následkom neprávneho zachádzania tých činiteľov, ktorí voľbu viedli a následkom neprávneho sa miešania vrchnosti do voľby, za inšie nepovažuje, jako za puhý násilny účinok vlády. Po tomto v piatich bodoch prednáša tie príčiny, ktoré zákonnosť voľby a volebnú slobodu vytvárajú: 1) Hlasy ľudovej strany bez všetkej právnej príčiny hromadne odhadzovali. 2) Že voľbu s takým cieľom vedli, aby voličia ľudovej strany nevydržali, lež aby ešte pred hlasovaním poutekali. 3) Prijímali i bezprávne hlasy na liberálneho kandidáta. 4) Štátni a stoliční úradníci i do volebného pohybu a do samej voľby nepatrične a neprávne sa miešali. 5) Činiteli, ktorí voľbu vedli, také poriadky robili, ktoré sa protivia zrejším nariadeniam volebného zákona. Potom prosba hojne prednáša pády, v ktorých voličov odvrhli, že tak 420 voličov volebného práva zbavili, a že očividomý bol cieľ volebných predsedov, aby voličov oprotivnej strany trápením prinútili odísť. Prosba celú hromadu svedkov oznamuje, medzi inými i novinárov, ktorí na tej voľbe prítomní boli.

Hlas vládnej strany proti zoštátneniu administrácie. Jako známo sedmohradskí ablegáti vládnej strany, keď tú otázku začali pretriasať, že administráciu po stolicách zoštátnia, boli vystúpili z liberálnej strany — teraz zas barón Andrej *Kemény* sa vyslovil na jednej hostine, že jaknáhle vláda zadá taký návrh v snemovni, že on vystúpi z liberálnej strany.

Vo fehértemplomskom volebnom okrese tamejšia liberálna strana nechce prijať kandidáta Imra *Siváka* z Budapešte zo sústrednej kancelárie liberálnej strany odporúčaného a preto v osobe dra *Peschy* protikan-

ditáta postavili. Budeme mať tedy príležitosť sa tešiť, keď sa liberáli jeden druhému do vlasov dajú.

Sivák už i predniesol svoj program a započne chodiť po okrese.

Milodary.

Na útraty, ktoré vznikly preto, že hlavný redaktor našich novin: Mikuláš Lepsényi bohužiaľ bol odsúdený, milodary ráčili nám zaslať:

Veľké-Pole: Vel. p. farár Františ Schiffewecker 1 zl., Rudolf Kaurál org. a učiteľ, Gyula Burghart po 50 kr., Štefan Baláš 40 kr., N. N. 32 kr. — Dótziförész: Vel. p. farár Jozef Csellár 2 zl., Anna Rafael Pila 1 zl., Győző Rafael Pila 60 kr., Jozefka Oberfranc 50 kr. — Baán-Biszkupic: Františ Nemeč 1 zl.

Za poslané milodary, jako tiež za poslané útrpné riadky v mene milého mučedníka našej svätej veci najvrúcnejšie vďaky vzdávame. Požehnaj Bože štedrých darcov s nebeským i zemským požehnaním.

Židovsko-liberálna sloboda a pravda.

Keď sa volajaké, nové, uradne klamstvo dozvieme, ktoré sa v Nitre, Trenčíne abo v Prešporku pod kajmakamstvom Szalavszkého prihodilo, ani sa už tomu nečudujeme. Po prevedených nitrianskych voľbách sme i na väčšie klamstvá a násilnosti prichystaní. Krásny to kúštok sdělily noviny minulý týždeň, ktorý chváli majstra.

Ospravedľujúci stoličný výbor zničil radošovskú voľbu z tej príčiny, ponevác pri voľbe predsedníctvo viedol Tomek notár, a nie od stoličného výboru vymenovaný Hencz. Akože sa mohlo stať, čo sa ešte nikdy nestalo pri voľbách, by na miesto úradne vymenovaného predsedu neкто druhý predsedoval?

Na darmo ale nenadáva ju slúžnemu Jánovi Balogh v okresi do veľkomožných. Čo teda urobil? V deň pred voľbou telegrafoval pánu vicišpánovi, že on pri voľbe potrebuje Tomeka čo židovsko-liberálneho nahaňača, a preto žiadal, by na miesto jeho za predsedu vymenoval Kolomana Hencz, holičského notára, šikovného panáka. O tom všetkom ale Tomeka ani len neupovedomil. Dostali sme osvedčenie od Tomeka a od dvoch svedkov podpísané, v ktorom uznáva, že on bol zákonito vymenovaný za predsedu.

Teraz ale sa pýtame p. slúžneho: Panáčku! Ktože vám dal právo predsedov voľby odhadzovať?

Jednoduchá odpoveď: p. slúžný je nitrianchan! Každý vie čo to znamená.

Jaký pán, taký krám. Pravdu tohoto porokadla dokázal i notár Hencz. Nápadne to bolo, holičský rychtár, zadal rekurs proti radošovskej, gbelskej a hradištskej voľbe, do ktorých ho nič nenie. Všetko to bolo len falošná lož, a dokázalo sa, že Fertig holičský rychtár nebol zradcom, že on nerekuoval proti voľbám, že jeho len liberálni páni ošialili, že to bol len figel Henczov. Uverejníme Fertigove osvedčenie, by tých liberálnych vtákov ľudia znali. „Osvedčenie! Niže podpísaný vyznávam a s prisahou som hotový potvrdiť, že som proti voľbe v Radošovciach 7. nov. r. b. vydržiavanej appellatu abo žalobu nezadal, ba ani o takejto žalobe povedomia nemám. Je pravda, že pred nejakým časom Koloman Hencz, holičsky notár mi predložil jedno pismo s tým vyzváním, že úradne prišlo od hlavného slúžneho a ja, ako rychtár povinný som to pismo podpísať, ja dôverujúc v tomto vyjadrení notára, bez toho že by som bol znal obsah, dopis som podpísal. Medzi tým slávne vyrieknem, že som proti spomenutej voľbe neapelloval, a keď by som bol vedel, že dopis ten obsahuje appelláciu, ani by som ho nebol podpísal. Ináč ale túto bez mojho vedomia zadanú appelláciu odvolávam a za neplatnú uznávam. V Holiči 28. nov. 1895.

Ján Fertig v. r. Vincent Vaczulik v. r. Františ Baranek v. r. svedkovia“.

Tak teda notárko! vy tak vyjadrujete vašemu rychtárovi maďarské dopisy, ktorým nerozumie? Vy ste hodný pán!!

Tieto i podobné klamstvá sú len na to dobré, aby otvorily oči ľudu, a aby ľud poznal svojich liberálnych panákov.

Uprimné slovo k voličom ľudovej strany v Trenčiansku.

Drahí bratia! Prvý krutý boj sme už prežili. A to šťastlivo, lebo sme sa víťazoslávne z volieb stoličných výbornikov navrátili; s prospechom tým najskvelejšim; lebo sme si skoro všade našich dôverníkov vyvolili.

Avšak bratia moji! voľby tieto byly len zkuška a začiatok zkušky, či sme jedného presvedčenia, aj buď Bohu chvála tak sa zdá že ozaj sme jednej mysle; lebo hľa všade s vytrvanlivou oduševnosťou ukázali sme, čo vieme, keď chceme. Včul sa splnilo že „premilého nič ťažkého.“

Ukázali sme, že dôverou svojou sme tých obdarili, ktorí vynasnažovať sa budú stále bojovať oproti tým zásadám, ktorými nás napádajú liberálci. Ale i to sme ukázali že sme sa už zo sna prebudili — „Kreštan“ nás prebudil. Toto ale je ešte len začiatok, čo má byť, to ešte len prinde.

Treba sa mať na pozore, jestli volakedy, tak práve dnes je zapotreby dvojnásobnej oduševnosti, lebo veď sa jedná i o vieru našu, a preto svätá naša povin-

nost je horlivo a s oddanosťou pokračovať ďalej v tom, čo sme začali, lebo neni dosť začať, ale dokonaf. A preto bratia moji drahí, neočúvajte na sladké reči židov, alebo liberálnych pánov: lebo už sám Kristus povedal „varujte sa falošných prorokov“ však po reči poznáte ich. — Ani sa nelakajte keď vám hrozia, že musíte dlh splatiť, každý sme o tom presvedčení, že prv lebo neskôr dlhy splatiť musíme a radši prv jako neskôr: aspoň nebudeš viac otrokom židovským, lebo on dvojaký osoh chce z teba mať, aj veľký interes, aj tvoje svedomie! a či nemám pravdu? či nežiada od teba, abys to robil čo on chce?

Ale bratia moji! já vám len toto poviem, že lepšie bude krčmám vyhybovať zdaleka, lebo sú časy zlé, treba nám už ináč smýšľať. Aj „Kreštan“ noviny nám oči otvorily, treba sa teda okolo neho v nedeľu po službách božích schádzať, a jedon nech ho prečítuje a iní nech očúvajú, čo sa robí vo svete!

Treba sa nám k voľbám chystať, lebo od toho závisí všetko. A preto takého si musíme ablegáta vyvoliť, ktorý s ľuďom drží, ktorý ľud bude zastávať.

Čítavajme „Kreštan“ a nasledujme radu jeho. Poslúchajme našich vodcov kňazov — lebo len tito nás neopustia, len tito s nami žijú, len k týmto môžeme byť s dôverou, lebo žiadon náš kňaz ešte nás nesklamal. Ukažme židom, že sme neni na predaj, že nás nebudú vodiť sem i tam.

Kto je teda poriadny, statočný občan, nech sa pripojí k zástave čistej ľudovej strany, a nech bojuje za vieru, za dobrobyt vlasti našej.

Nech žije ľudová strana!

Jano z budy.

Vysvetlenie.

V Trenčiansku jedon „lapaj“ ktorého predmeno je po slovensky: „Povážsky,“ hrozne kydal peny od jedu, že každému pravdu povieme do očí; tolko hnu-soby chcel na naše poctivé meno nakýdať, že to len on sám je v stave na seba vziať, keď to z neho vyšlo. Jeho taraniny sú tak zlostné, že vopred smelo sa opovážime povedať, báraj neznáme osobne ten čudný stvor, že so židovským liberalismom je nadutý, že je priateľom obriezky,

On nenie živý, a predsa blúzni čertovský do sveta; neje, a predsa hnusí; nespí, a predsa sa mu z vnuknutia diabla falošne o nás sníva; nepije, a predsa hrozno smradlavým potom jeho strakavá koža smrdí; nemá nôh, a predsa od kozkára obrezaného je dopieravejší. Medzi jeho priateľmi sú veľkí páni, ale všetci otrockého smýšľania.

Pri takých vlastnosťach „Kreštan“ si nebude všímať jeho ošklivé grcaniny, lebo my sme z ohľadu šľachetnosti a neodvislosti tak ďalako od neho, že nás nedosiahne. Kto uhádne dľa nášho vysvetlenia meno toho lapaja?!

Bezočivosť.

Jedné hlavné židovsko-liberálne noviny, „Pešti Hirlap“ zvané, vidiač že sa už aj v našej vlasti kreštanovia hýbaju a oproti židom, týmto úhlavným nepriateľom kreštanstva, najmä od doby víťazstva viedenských kreštanov, sa vždy hlasnejšie vyslovujú, medzi iným toto píše:

— My nebránime židov, ale bránime vlasť, svätú budúcnosť vlasti.

S týchto niekoľko slov vyrozumieme:

1. že žid a vlasť je jedno a to istô. Boj proti židom je nič inšie, jako boj proti samej vlasti, proti krajine. Keď hrstke židov pravdu do očí hodíme, keď prinesieme na javo ich nemravné skutky, tým činom bojujeme proti vlasti! Milióny ale kresťanov potupovať, vieru našu haníť, sviatosti nám odoberať to je všetko nič, šuviks! Keď dakto židovi na nohu stúpi, od jaderského mora po Karpáty sa krik stane ani keby tatári alebo turci zase prichodili: Keď ale to, čo je kresťanom sväté, jako tie handry na smetisko hodia, nesmieme sa rušiť, bo sme panslávi, zradcovia vlasti!

2. že vlasť naša nemá budúcnosti, iba ak židia budú v nej panovať. Ach premilá to budúcnosť? Rotschild bude panovník, Hirsch, Fuchs, Roth, Singer, Has, Heksner, Kacentuch ministri, župani, podžupani, služnovci čirí čistí židáci; v mestách a dedinách, v našich domoch židia budú bývať, v zemänských kaštieloch zväčšia už teraz oni hodujú; my ale ubohí kresťania pod holým nebom s vtáčkami budeme sa deliť v hospode. Vtedy bude šťastie, vtedy bude blahobyť! — Ak by ale kresťania panovali, najmä ľudová strana — finis Hungariae, to jest, zmizne vlasť naša s površia zeme, lebo len židia sú vstave krajinu udržať.

Poučenie. Bezočivosť židov už tak ďaleko siahla, že nás kresťanov, ktorých dedovia túto krajinu vydobili, ju medzi tisíce nerestami udržali a ju i teraz udržujeme staby tých otrokov ani do povahy neberú; krajinu našu kresťanskú jedine sebe, židom prisluchajúcou vyhlasuje. A to tí hovoria, ktorých sme my vychovali, ktorí z našej krve stučneli!

— Pomyje by sme museli mať v hlave miesto mozgov, keby sme ich ešte ani teraz nezrozumeli; museli by sme byť ani tí psi, ktorých môže pán kopať, biť on sa predsa len k nemu tiahne. Čo že máme robiť? Židia nám dali sami príklad!!

V Rotschildovej nemocnici vypovedali všetkým kresťanom, ktorí do nej potravu a odev predávali a dodávali! Kresťania, učme sa od židov a nekupujme od nich. Jako oni nám, tak i my im! V ktorej obci sú kresťanské úverkové a potravné spolky, tak zvané konzumy, odtiaľ kupujme! Nešanjme tej obety, ktorá je hádam s tým spojená. Viete, že sme počiatocníci, ešte sa len učíme! — Kde ale takých spolkov niet, tam nech sa postárajú tí, ktorým na tom záleží, aby čím skorej boji. Pomáhajme si kým je ešte nie všetko ztratené!

Ešte jedno. Nepredávajme židom! Keď im nepredáme, nebudú mať čo predávať alebo musia si drahšie od inakadiel kupovať. Aleže sa svedomite do práce, bo židia sú naša zkaža! Pozrite len. Skoro v každej obci sú korheľi a korheľky, ktorí keď si nemajú za čo tej besnice kúpiť, tajomne vkradnú sa či do stodoly, či do komory alebo sypárne uchytiť dačo a . . . . . hybaj do krčmy. Icik zato mu vďačne dá trochu telu i duše škodlivej pálenky. Týmto spôsobom už nie jedon gazda vyšiel na žobrácku palicu. Keby žida v obci nebolo, menej by bolo korheľov, viacej dobrých gazdov. — Povedzte mi či také dačo kresťan urobí? Nie! A takých vytrpíte. Nože sa hore, otvorte že už tie oči!

Cirkev katolícka vo veľký piatok modlí sa, aby Boh zlosť židov od nás odvrátil. Teda cirkev sama bojí sa zlosti židov a tým nás napomína, aby sme si dali pozor, aby sme sa ich chránili.

My nenapádame židov, my sa len samých bránime, bránime kresťanstvo pred nepriateľmi. Že sú židia nepriatelia kresťanstva, my za to nemôžeme. Bezočivým ukážeme dvere!

Jablonovský.

Pri jasičkách Ježiška.

Vitaj Jezuliatko, milé pacholiatko,
V chatrných jasičkách čičkajúce sladko!
Vitaj pomoc biedy, liek nemoce istý,
Bohatstvo chudobných, prameň techy čistý.
K tebe duch môj padá, česť i chválu vzdáva,
Ty nábožných rozkoš, ty otrokov sláva.

Och tak som ťa žiadal, tak túžil po tebe,
Ty sloboda rabstva, ty anjelský chlebe.
Sňah vrchov som brodil, v páli púšte kráčal,
S divochmi sa súžil, tvár slzami máčal.
Žiaľ, trpkosti hrýzly všade ducha môjho,
Nikde som nenašiel stopy blesku tvojho.

Cválal som po brehoch zvučného Jordána,
By sa mi zhojila bôlna srdca rana,
Pasoval sa s víchry hôr, skál, holých výšin,
Že ťa kdesi zazrem, hlad, smäď vnútra ztlším.
Tajomstvá som odkryl, v hĺbke vrtal zeme,
Och nikde ťa nenie, všetko prázdne, nemé.

Jaj koľko som blúdil, koľko hladal teba,
 Že muky mi vezmeš, pokoj skytneš neba!
 Sta blázon som jačal, v zmäte prsia škriabal,
 Faklu kutal pravdy, do tmy čiernej vhabal.
 Do hniezda úfnosti zúfalstvo mi vletlo,
 Hej nikde nesvitlo krásne sveta svetlo.

Memfisa paláce, Babylona skvosty
 Len som trocha kuknul, už som ich mal dosti.
 Egypta pamiatky, ohromné staviská
 Nemohly ma zväbiť, by ich skúmal zblízka.
 Zarechal som rynky, opourhnul deje,
 Zaručeny v mysli, spása ľudstva kde je?

Do vlasti som letel sily, vied, umenia,
 Homérosa spevov hluk slyšal, hrmenia.
 Z Platových úst tiekly hojné toky medu,
 Fidias okúzľil i najdivšiu čriedu.
 Mňa studeným nechal skvelý pokrok, veľký.
 Nádej, sa ukážeš, sklamala ma celky.

V hneve, jede hladal hri, rozkoši viechu,
 Besný hurhaj, ples, jas pútaly ma k hriechu.
 Ohnivým nektárom pojil som sa zhusta,
 Afrodity dievčat chlipné cučlal ústa.
 Zhumpľovaný zostal, otupený v cele,
 No pokoja nemal ni v duši, ni v tele.

V priepasť som sa vrútil stvor zkažený, podlý,
 A preklínal zlostne hlúpe bohov modly.
 V hmusných bahnách Rímu zúvieratom som býval,
 Krv pijúci cirkus s nadšením požíval.
 Nebol som viac človek, suchá kostra iba,
 Chudá kostra iba, ktorej život chýba.

Potok slz ma zalial, v prachu som sa súžil,
 Do múdrych Sibyl krúh tajú sa pohrúžil.
 Do ucha mi veštba svätých bila starcov,
 Syna Panny kreslil duch prorocstva darcov.
 V rozjímaní zdriemnul, sladké požil suenia,
 Hrôzy pekla, cítil, na raj sa mi zmenia.

A hľa tvrdé trapy zahynuly razom,
 Zhnité žitia doby novým vyhly časom.
 V pustých rumoch smútku smelá radosť veje,
 Hory, doly, grúne, blaha slnko hreje.
 Na prielohov tvrdzi pestré kvety pučia,
 Zhuby tvory spása hrnú do náručia.

Och tu si, moja si Jakubová hviezda,
 Vzácnny poklad ľudznych, život, pravda, cesta.
 Och tu si, och môj si vznešený lev Júdy,
 Milostou krmiaci okršlek náš chudý,
 S vznikom твоjim žobrač v dobrobyte pláve,
 Snivany zlatý vek v milej kvitne sláve.

Na tvoj úsmev refaz rabov praši, hymie,
 V mizerie poliach mlieko i med plynie.
 Tmý lže, falše miznú, pravdy hučia trúbky,
 Údov rodín žehná cherub nebies líby.
 Kaštieľ, chatrč, chýžka viery, lásky stánok,
 Och spanilý púček, och Boží baránok!

K nohám твоjim klesnem, chválu vzdávam tebe,
 Vrucne sa ti klaňám spasiteľný chlebe!
 Tupých bôľov balsam, horkých žiaľov techa,
 Tyranov nešťastie, utrápených strecha.
 Horlivosti žriedlo, nežných mravov rozvin,
 Lúbezné dieťaťko, všemohúci Boh Syn.

Dlhomír Polský.

H o r í !

Ho-ri, ho-ri. . . . Tra-rá, tra-rá. — Co to?
 vstávajúte! horí! Jaj! to je strašný oheň! Zapáľ svetlo!
 A kde sú zápalky? Tam sú! Pác! Veď som sa podtkla
 na čomsik. Kde je môj, klobúk? kabát, lajblík, noha-
 vice? a moja sukňa? — Bože môj to je oheň! Id
 chytro odviazať brnušu s piroškou a zaveď na
 záhumnia; poháre pohadz do pivnice, i periny, pozor
 aby sa nezabily! Idem pozrieť kde to horí. — Hop
 stoj (na ulici), stoj! sem tie kone! Ja si kone nedám,
 pán by ma bil; sem kone — volá hasič — hneď sa
 zmárnim. Nedám, — plesk — čo ma bijete? zapria-
 hajte, vypriahajte, zapriahajte! — vio, vio! na bok,
 na bok! ho-ri, ho-ri, tra-rá. Všetko beží cvála, tu s
 kavňami, tu s hákami, tu so sekerami, helmy hasičov
 sa blištia, sikačky hrmia jedna za druhou! Strašne
 horí vo „vlast“-ovej ulici a to už šesť stodôl. U
 Levočana vypukol oheň, ale ho Janko Zelenyákovie,
 obratný to chlapák uhasil. Pri hasení iskru vzal vietor
 a na Boňádovu stodolu zahodil, táto a s ňou inie
 štyri: Čáktorneho, Nitrákova, Stupavského a Gíraltova
 už dohárajú; teraz sa lapila Kórmendiho. Oheň ukru-
 tne žúri, a čo je najväčšie nešťastie, vietor na celú
 „vlast“-ovú ulicu zaháňa. Kto si z Boha ratuj nás,
 zahynieme! —

L'ud si povráva, že Deziter Pánfič podpálil, ten
 čo u Mocnára slúži, a že vraj aj kamarátov potreboval
 k tomu. Teda ta s ním do žalára, poviažte ho, vyše-
 tite jeho kamarátov, a podobne ich do železok! Ale
 čože? Pánfiča sa každý bojí, bo u Mocnára slúži.
 Nič to, nech on slúži bár aj u Ignáca Panovníkovie,
 alebo u Jána Cisárovie, treba žalobu naň a jeho kama-
 rátov podať, a keď aj k jeho bohatému pánovi treba by
 bolo ísť! Keď sa ho jednotliví bojá, nech sa utvorí výbor
 z najprvších krajinských pravotárov a našich veľmo-

žov, a nech Pánfiča zažalujú, že podpálil „vlast“-ovú ulicu, že ešte i ten zakon: nepodpáliš, nohami šliape. —

Hore sa Pane Odočká, Pane Pákoní a iní hrdinskí pravotári, zastante ľud, z ktorého žijete, hore sa k Mocnárovi, zažalujte jeho sluhu Pánfiča, by ho odprášil od seba i s jeho kamarátmi, a do žalára posadil.

Cvalangoš.

Čas. V Budapešti 1-ho januára celý deň bolo mhlavé počasie, zima trochu popustila. Teplomer ukazoval —9·0 stupňov. — Po Uhorsku čas bol zamračený, po miestach i sneh padal a mráz vôbec popustil. Najteplejšie bolo v Crkvenici —1·4 stupne, najchladnejšie v Botfalve —14·9 stupňov. — Po Europe počasie z väčšej čiastky bolo mračné, tiché, len na niektorých miestach bola úsada. Na východe úmernosť tepla sa silno zdvihla, na juhu pomerne je nízka. Najteplejšie bolo v Biarritzi 13·2 stupňov, — najchladnejšie v Moskve —15·2 stupňov. Vo Viedni —5·4 stupne, v Ríme —0·4 stupňov, v Paríži 1·2 stupne, v Berlíne —1·4 stupne. V Petrohrade —4·0 stupne, v Sofii 14·0 stupňov bolo tepla. Predpovedá sa: Mráz i na ďalej sa môže očakávať so žiadnou alebo len s malou úsadinou.

Nemecký cisár v Budapešti. Z príležitosti tisícročnej výstavy príde i nemecký cisár Vilem do Budapešte, aby sa tu stretol s rumuňským kráľom Karolom. Keď by rumuňský kráľ prípadne nebol tu v Budapešti, vtedy ho nemecký cisár navštívi v Sinaji.

Zamrznutí ľudia. 7-ho januára v noci v Kartale našli mŕtvého Jána Hrušká drotára. Ten nešťastlivec zamrzol. — V kečkemétskom chotári zas zamrzol jeden husár menom Šinka. Pravdepodobne bol opilý a zaspal pod holým nebom.

Pohon proti ľudovej strane. Ludvik Tóth, fraštický hlavný služný onehdy v špatnom čase dal zavolať do Fraštáku na výsluch učiteľa z Kišbábu. Keď učiteľ sa dostavil ani hlavného ani nijakého služného nenašiel doma. Akýsi pisárík ho potom vypočúval, že či je to pravda, že preveleb. p. Karol Kingyera, dekan z Dvorníka na učiteľskom shromaždení povedal, aby každý učiteľ držal s ľudovou stranou? Keď hlavný služný na toto bol zvedavý, môhol sa ísť sám opýtať do Kišbábu, a nie chudobného učiteľa v špatnom čase naháňať do Fraštáku. Takto vypráva „Nyitramegyei Szemle.“ — My len toľko dokladáme, že každý statočný človek drží s ľudovou stranou, to páni učiteľ i sami vedia bez toho, že by im treba bolo povedať; jestli že ale pán dekan ich na to upozornil, dal im len dobrú radu jako počestný muž, a nekortešoval nestatočným spôsobom jako liberáli. I čože poviete na toto preveliký pane hlavný služný?

Do komína zavesená žena. Z Temešváru sa píše, že v jednej dedine na tom okolí, menom v Štajerlaku ženu jedného baníka Jozefa Czerného 27-ho decembra našli zavesenú v komíne s prerezaným hrdlom. Tento pád sám baník oznámil vrchnosti jakožto nešťastie.

Útok s pumou. Z Milana sa telegrafuje, že do bydlia Bozzoniho učiteľa to hudby jedna neznáma ženská priniesla jednu malú truhelku, reknúc, že je to novoročný podarek. Keď Bozzoni tú truhelku chcel otvoriť, vybuchla. Bozzoni v tvári a na rukách bol ťažko poranený. Zdá sa že tá truhelka s dynamitom bola nabitá.

Víchor na mori. Z Athény telegrafujú: Z mnohých prístavov egejského mora prichádza chýr o veľkých víchroch a nešťasti. Blízko Petrasu víchor hodil o skalu jednu veľkú plachtovú loď, z osobníctva ktorejto štrnásť ľudí sa utopilo. Mnohí sa s brehu dívali na to hrozné nešťastie, ale pre veľký víchor nikto sa neopovážal ísť im na pomoc.

Neni viacej eksekúcie! — pokým jar nepríde. Ladislav Lukáč minister finansov totiž príliš milé prekvapenie spôsobil daňujúcim občanom na nový rok. Poslal nariadenie spravcom peňažitých záležitostí, aby v mesiacoch januári a februári daň neeksekvovali a keď by už boli ustanovili licitáciu, aby ju nevydržavali. Príčinou tohoto ministerského nariadenia neni to, čo bolo v roku 1892 pod Szapárom, že totiž neni dobre ľud po čas voľby dať licitovať, lež vraj to, že eksekúcia v týchto tvrdých mesiacoch viacej stojí, než je hodná. Lež toto nariadenie nevzťahuje sa na mestá a na okres hlavného mesta.

Odsúdený vojenský špehuň. V Krakove jeden kanonier menom Hradil — jako sme už boli spomenuli — ukradol vážne listiny a s ním spojení prostredníci už pred kasárnou naňho čakali. Keď toho kmiňa listín Hradila chytili. Teraz ho odsúdili na päť rokov do ťažkého väzenia, nad jeho spoločníkmi 12. januára sa vynesie súd.

Hľadajú nasledovných zločincov. Alexandra Moškovitza 32-ročného, ženatého žida, účtovníka; zpreneveril. — Vilema Schwarca 28-ročného kupeckého pomocníka žida; protivil sa vrchnosti. — Filipa Munk 22-ročného žida, kupca, protivil sa vrchnosti. — Ignáca Heinricha 21-ročného žida bez zamesknania; všetkých týchto polícia vyhľadáva.

Hrozný obed. V Paríži v Tilsitovej ulici onehdy jedni mladí ženisi mali hrozný prípad. Práve sedeli pri obede tí mladoženisi, keď im naraz na tanierky a na obrus začala krv padať vo veľkých kvapkách. Keď od strachu prišli k sebe, započali hľadať príčinu tohoto krvavého dážďa a s veľkým prekvapením zbadali, že tá krv padá im z povaly, na ktorej už bolo vidieť jednu velikánsku krvavú záplatu. Potom prišli i na to, že koho krv zabarvila im na červeno obrus. Nad ním jeden pán menom Aubry s britvou si podrezal hrdlo a vytekajúca krv premokla cez povalu a takto sa dostala do izby mladoženichov.

Zbojníci vo Fehértemplome. Na úsvite 31. decembra Ján Weiss obyvateľ to vo Fehértemplome na buchot prebudil sa zo sna a šesť zakuklených ľudí videl stáť pred svojou postelou. Hneď ho zdrapili za hrdlo a jeden zbojník priložil mu revolver na prsá a vyhrážal sa mu, že ho zastrelí, jestli že bude volať o pomoc. Zbojníci potom Weissovi a jeho žene ruky nohy poviazali a z kasní všetky peniaze a drahocenné veci pevyberali. Potom tí zbojníci išli do pivnice a odtiaľ nabrali mnoho slaniny, mäsa a masti. Pokým však tí zbojníci sa zaoberali v pivnici Weissova akosik sa vyslobodila zo svojich sväzkov a keď pri okne slúchajúc presvedčila sa, že zbojníci už odišli, bežala na povalu, a z okna kričala o pomoc. Nekolko suse-

dov hneď príbehlo a počali tých zlodějov naháňať. Nemohli ich síce chytiť, ale slaninu, masť, a mäso zbojníci odhádzali, aby ľahšie mohli utekať. Ináč tí zbojníci dosť útle sa chovali naproti Weissovým, lebo keď poviazaní na zemi ležali, pekne ich prikryli perinami, aby vraj sa nenachladili.

Revolver jako slúbový dar. V kostole Ab-samu jedného to pútneho miesta v Tyrolsku nedávno jedon revolver položili jakožto dar venovaný Bl. Panne Márii. Revolver je pod sklom a pri ňom na jednej tabuľke so zlatým krížikom bez podpisu mena a dáta možno čítať následovné venovanie: Zvláštnej ochrane Bl. Panny to ďakujem, že tá vraždenná zbroj nevystrelila, keď som v jednom zúfalom okamžení dvakrát samovraždu chcel spáchať. Na znak mojej hlbkej povďačnosti Blahoslavenej Panne venujem tedy túto zbraň a skladám jakožto dar na toto milostivé miesto.

Hrozné nešťastie, sa stalo po tieto dni v Monzi v Taliansku. Jedna mladá žena chcela zakúriť do pece; ponevác ale mokré drevo nechcelo sa rozžať, naliala petroleja naň. V okamihu zažaly sa jej šaty od plameňa; aby plameň udusila hodila sa na posteľ, na ktorej spalo jej jediné dieťa; miesto ale toho, že by plameň bola udusila, zažaly sa i periny. Tá ubohá žena v zúfalosti schytila dieťa z postele a z okna skočila do dvora v plameň. Obidve za niekoľko okamžení boly mrtvé.

Samovraždelný lekárnik. Zo Šoproňu píš, že mladší Franc Grüssner kišmartonsky apatekár sa s morfiomom otrovil. Za príčinu jeho skutku udávajú, že na tržnici (börse) utratil 40000 zlatých. Opravdivou ale príčinou jeho osudného kroku musela byť veľká rozčúlenosť, proti ktorej pred pár týždňami hľadal liek v Abbazii. Oplakáva ho jeho žena a okrem nej ešte štyri malé jeho dievčatká.

Zmizli cudzozemské kniežatá. Mimoriadnu záležitosť vyšetruje teraz polícia mesta Nenenburgu vo Švajciarsku. Vnuka abessinského kráľa Menelika a syna dozorcí abessinskej kráľovnej má vynajst, ktorí nedávno zmizli bez šľaku z Nenenburgu. Z počiatku rozniesol sa ten chýr, že tie dve kniežatá, ktorých na výchovu pred dvoma rokmi poslali do Nenenburgu, nechali ujsť; novejšie však, jako z Bazelu sa oznamuje, v inom smere sa vyšetovanie deje, ale posavád bez výsledku. Tie zmizlé kniežatá nevzali so sebou ani peňazí, ani batožie, ba ešte i svoje písma nechali v Nenenburgu.

Matrikár sa pomstí. Z Ústia, obce to oravskej stolice, matrikár menom Kavuljak, jako nám odtiaľ píš, pomstí sa na tamejšom ľudu, preto, že ho nevyvolili za stoličného výbornika. Keď ľud má uňho nejaké dočinenie rozličným spôsobom ľud sekuruje. Veď tak bol sa aj vyhráždil, že sa im on za to odsľuži. Tak pochodil Ján Matkovčik šuster, keď prišiel k nemu na cibulný sobáš jednoducho ho odpravil, že není tak oblečený, jako sa to cibulnému matrikárovi ľubí. (Či v Orave není inej vrchnosti? Redak.).

Upovedomenie. *L'udová strana* v Budapešti (VIII. József-körút 31/b. II. emelet) *krajinskú sústrednú pisárň* otvorila. Obecenstvo sa vyzýva, aby túto *pisárň* hneď upovedomilo o každom pohybe *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale ktorí držia s ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisou kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnu službu p času na čas zprávy im bude posílať. Konečne pred-

sedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti jakéhokoľvek mena na to zrosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydllo i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by neкто písal, nikdy nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať. Do ľudovej kancelárie sa môže i po slovensky písať.

Všetky listy sa majú adresoovať na meno Veľk. pána *Jána Molnár*; vtedy istotne ich dostane kancelária.

V Budapešti 3-ho novembra 1895.

Kraj. sústred. kancelária „L'udovej strany“

v Budapešti

(József-körút číslo 31/b. II. poschodie).

Veľký obrázkový LURDSKÝ KALENDÁR, L'UDOVÝ KALENDÁR

na

priestupný rok 1896.

Cena 30 kr.

K dostaniu je u *Kolomana Mészáros*, v Budapešti u vel. p. pátrov Františkánov.

DOPISY.

Zo Skalice 3. dec.

Prevelebný pán Redaktor!

Srdečne vás výtajú všetci Skaličania, ako vyznávača pravdy a prosia, by ste aj na ďalej tak neohrozene pracovali za dobrobyt ľudu kresťanského. Žalár a väzenie za kresťanskú pravdu je len česť. To hovoria všetci skalickí kresťania. Liberáli a židia tí nie tak. Keď sme pri minulej stoličnej voľbe vyvolili 5 kresťanských mužov, ztrhlo sa ukrutne aj, vaj. Pán pudmister utekal do Nitry a tam ho vyučovali, ako sa má po nitriansky voliť. Naliali mu toľko rozumu, že keď prišiel domov, hneď začal organizovať židovsko liberálnu stránku a appelloval proti voľbe. To viem, len keď by sme boli vyvolili liberálov, tak by bolo dobre. Prvé židovsko-liberálne zasadnutie sa vydržávalo v Hóteľi „Kutrom Soplom“. Pán predseda Zmeták predniesol, čo rozkázal pán fčišpán, a to je sväté. Joškhu Špritzer kričal na pánu prepoštha, bo mu nechce po vóli tancovať. Všetkým bolo ľúto, že dva stĺpy a podpory liberalizmu ztratili, že p. Anton Šávol a p. Matej Fridrichovič už zomrel, na tých mohli vždycky rátať. Prítomní jordánci a nútení a nenutení pánkovia uzavreli že na ľudovú stranu pojdu s kropáčom, s kopáčom a so špricerom, iné ale lieky pre ľudovú stranu im z

Nitry poslali. Za predsedu liberálneho spojenia a braterstva vyvolili p. Gustla Thelatkho, bo aj jeho nebohý otec bol tiež dobrý korteš, nosil voličov vo vreci, za zápisníka p. Samuela Šimeček, za pokladníka p. Francka Pivoda, za hlavných kortešov pána Maxlíka Spricer, A. Pešava a F. Kukula.

Teraz ale chodia, kortešujú, strašia a tancujú tak zvané „kolo“ čili cigaňský tanec. Za medveďov pripojili sa ku nim bývalí politickí ševci, súkeníci, kupci a učíteli. A p. evanjelického farára vodja tiež na retážke za nosom.

Medzi tým ľudová strana tiež nespí, ako žeby spala, veď skalčania boli vždy dobrí kresťania, ktorí za pálenku nepredajú svedomie, vieru a statočnosť. Každý občan, ktorý vie, jak možno musí pracovať aby tých pánov a židov vyživil; nenechá sa omámiť ani s mädom ani s hrozbou.

Boh žehnaj vás p. Redaktor a našu skalickú ľudovú stranu.

Ján Potočný
bývalý obuvník.

Rovné (trenčianská st.)

Prevelebný pán redaktor!

Vo včulajšom hnusnom liberálnom svete, ktorý všetkými možnými hriechy smrdí, na všetko zlé sme už zvyknutí. Avšak podiosť, aká nás až do krve obrázila a city naše pobúrila, predsa sme neočakávali. Kto nášho pána dekana, Jozefa Stráňavského zná, každý ho, či kresťan, či nekresťan, ako tichého, vážneho pokojamilovéhoho človeka, vlúdneho, svedomitého a horlivého kňaza hlboko ctí, váži a miluje. Podobne i pán kaplán, Rudolf Oravský ako vzdelaný, charakterný muž, tichej povahy človek a poriadny duchovný, všeobecnej úcty zasluhuje. A predsa sa našla jakási naničhodná potvora, jakýsi špinavý oplan, ktorý poneváč sa nikde s ničím nepreukázal a v nijakej chvályhodnej veci nevyniknul, s tým si chcel zásluh nadobudnúť, že dvoch týchto všeobecne vážených mužov ako buričov, nepokojá rozsieváčov, proti potvrdeným zákonom podpíchačov a štváčov bezočivo zamazal, očernil a nadžupana cestou u ministra udal. Nahuškany minister od biskupa žiadal pokarhanie buričov. Biskup však, ktorý sa o úplnej nevinnosti svojich kňazov presvedčil, nielen že žiadosti ministra nevyhoviel, lež i za krivé obžalovanie a potupnú urážku satisfakciu požaduje.

Podlý kabatár, ktorý si našich dobrých pastierov hlboko urazil nestydatý lhár, ktorý si s hnusnou falšou zásluhy hľadal: mizerná duša, čo s ubližovaním statočných si chcel dôveru predstavených získať; huncútsky zlodej, čo česť zbíjaš a dobre meno krađeš, predstav sa nám, nech vidí celé Rovné, ako jedon oplanský, lotrovský, kmínský liberálny chlebičkář vyzera.

Nie naši kňazi sú to, čo nás búria, lež bezočivý násilný, lúpežnícky liberalismus, ktorý židovským okružlancom, česnakovým kaftaniakom a pájesovým smradúchom sa klania, ľud ale kresťanský do deviatej kože derie a na žobrátku palicu privádza. Ten bohuruhavý, potupný liberalismus vzbudzuje hnev srdca nášho, ktorý city náboženské surovo uráža a neznaobžstvu cestu vyrovnáva. Ten pekelný liberalismus rozzlobuje cíty naše, ktorý ľudových občanov o volebné práva okráda, o slobodu donáša a s nimi ako s dákyimi otrokmi nemilosrdne zachádza.

Bezmanný udavač nás pichá, že na slabej hazafickej nohe stojíme. Poneváč my z vlastnej zkusenosti

vieme, že vo včulajšej liberálnej dobe obyčajne tí sa vystatujú s hazafictvom, ktorí s figlami, falšou a úžerníctvom bohatnú, krivými prisahami, podplatenými svedky nespravodlivé pravoty vyhrávajú, vysoko poistené stavy, dreva podpaľujú, vechsle falšujú, v šparkasách, bankách, obchodoch husto bankrótia, úrady nesvedomito zastávajú, predpísané taxy ľubovoľne povyšujú, na seba sverené peniaze pokradnú, s ľudom grobiansky surovo, tyransky zachádzajú, Boha, cirkev, náboženstvo, kňazov opovrhujú a len svojmu vačku a svojmu bruchu slúžia, poneváč teda takéto firmy sa chvastajú s hazafictvom, za chválu si držíme, že nestojíme s nimi v jednom rade a pod plášťom hazafictva všeliaké podlosti nestvárame, lež ako pilné včely z cudzích, ďalekých krajín peniažky donášame, s výrobkami vlast' našu od besných liberálov trýznenu a trápenú verne udržujeme a tyranov našich a katov krmíme. My sme tedy tí najsvedomitejší, tí najvernejší synovia Uhorska a nie ohavné, lúpežnícke liberálistvo.

Neznámy lhár pomstu chceť vyliat na nás a na našich duchovných preto, že telom i dušou k ľudovej strane patríme a že sme ľudovým stoličným výborníkom vífázstvu dopomohli. No ale keď nie jednu, lež sto podlostí nám vykoná, keď ako zbesnelý pes bude na nás štekať a česť našu hrýzť, nespustíme sa našej milej stránky, vytrváme pri nej a proti pekelným ohavám, liberálnym lúpežníkom, zbojníkom, lotrom stále bojovať budeme.

Dá milostivý Boh, že ako sv. Michal nášho chrámu zlostného diabla do pekla vrhnul, tak i ľudová strana premôže čertový liberalismus a ho do priepasti pekelnnej vrúti.

Nech žije strana ľudová! Nech zdochne prekliaty liberalismus!
Rovníanskí obyvatelia.

Vysokoctený prevelebný pane!

12-ho novembra bola v Detve voľba stoličných výborníkov. Tak skvele sme vyhrali, už ladže my hodní chlapi z ľudovej strany, že sa mi srdce pučí radosťou, a keby som z tej radosťi kolko-toľko neodliat ct. pp. čitateľom, aždaj by som musel dať do obruči to srdce. Chceli nás totiž pri tej voľbe osúdiť tým, že len tak popod nos publikovali termín voľby, aby to nik nevedel. Len tak zo 10-15 pánikov, jako keď na priadkach idú riečicu krútiť, pošopy chceli vyvoliť svojich miláčkov. No „keď ty môjho žida, ja tvojho žida“ hovorí porekadlo. Tojest my sme im prešli cez rozum, lebo sme nešli s bubňom na zajáce, lež deň pred voľbou sme sa rúče pofabulovali po lazoch, na humnách, pri úhorení, kde kmotor kmotrovi dal chýrom, že bude volencia, a kto má „lôt“ (vótum), aby si prehodil halenu a prejšol do Detvy. No v Detve na deň voľby, už za rána, len sa tak černel mohutný zástup voličov. Prekvapení liberáli vytreštili oči, ešte ich aj dnes majú otvorené, jako zajáce, odkiaľ a načo tu toľký zástup? Volili sme 5 výborníkov. Z ľudovej strany p. Gustáv Pínhák, spanilomyselný kupec v Detve dostal 208 hlasov; p. Molnár, farár z Huty detv. 198; Melišík, Goljan a Dulaj, poctiví gazdovia po 196. Liberáli, trebárs behali zadychčani po jamách a kopcoch, ňuchať a jalovými sľubmi loviť „lôta“ (vôta), predsa len 28 hlasov mali spolu. Doviezli si síce za dva vozy Judášov z lomňanskej farnosti, jakoby dovažok, no tí zľakli sa končiarov (nožov) a cvalom utiekli domov. Teraz sa p. notári, cibilní farári hnevajú. No nech sa len, budú krajší. Jesto sa čo obávať budúcej ablegátskej voľby, lebo na vrešťania jedného mlynár-

ského tovaryša, pri popise voličov zo 664 hlasov len 345 ponechali, ostatné (320) shabali. Prenasledujú ľud tí podchvostinári pri tých cib. sobášoch. Žiadajú, aby svadobní chodili k nim s vysúkanými fúzami, oholení, vylízaní. Ale ľadže, nech si prv oni oblečú dajakú mentieku, za klobúk forgo a čižmy na harmoniky, (husle pod pazuchu), jako to minister, ten cibilný biskup žiada, bo sa ani im nesluší v poplátaných nohaviciach a vykrivených čižmách viazať podchvostinou ruky mladoženichov. Neni potom div, keď v krivých čižmách, je krivá aj viera matrikára a niektorých mladoženichov, jako sa to v Hriňovej stalo. V Hriňovej totiž podchvostinár úmyseine na Dušičky určil cib. sobáš. V tento deň síce každý poriadny človek, z jeho srdca kresťanský, alebo aspoň ľudský cit ešte nevykapal, pokľakne na hrob svojich milých s nábožnou myslou a vzdychne si za ich ľahkodušie. No v Hriňovej, jako opravdiví ancikristovia, na večnú potupu kresť. mravov, tančili na svatbe cibilnej, skákali divo po zbožnej pamiatke mŕtvých. To cibilné požehnanie však jakosi slabo bolo zašpuntované, lebo keď už svatobní stolári ustali hriešne skákať na nohách, potom začali lúpať palicami hlavy jedon-druhého, a brat mladoženichov poriadne dostal. — Zase v susednej Hute detvánskej podchvostinár v nedeľu na 10. hodinu ráno určil cibilné párenie, a tou vtípnou rečou chcel vychváliť cibilné vrabčenie, že je to — vraj — od P. Boha, lebo keby nebolo od Pána Boha, nebol by zavedený ten cibilný sobáš! ? Nuž pravda, Bánffy je prvý pápež, jemuž dal P. Boh klúče od farmatringov, a detv. huťanský podchvostinár, na jehož kapusnú hlavu ten pápež ruky složil a ho posvätil, je jeho prvý cibilný farár! No mladoženisi, jako dobrí katolíci nesli v nedeľu, lež v robotný deň, v robotných hábach na cibilné vrabčenie, a potom slavnostne preoblečení do kostola na sobáš. Bože! koľko ľuhali, že cibilné párenie neni proti viere! Nuž a či na Dušičky, alebo v nedeľu miesto služieb božích určiť cibilné párenie, reptáť proti kostolu a kňazom, jako to hore opísané je, neni diabolská zlosť, namierená udusiť náboženstvo v prsiach ľudu? Oj vidíme.

Cibilný Miništrant.

Z Tasáru (tekovská stolica.)

Velebný Pane!

Či ste ozaj už dostal dopis z tekovskej stolice? Já som posial nič takého nečítal. O tekovskej stolici som posial nič nečítal, ba ani neviem nič o ľudovej strane. O nie! predsa máme v celej stolici štyroch kňazov, ktorí sú za ľud a za vieru zaujatí. P. Pristýák, Spuller, Karácsonyi a Haiczl, tí pracujú za ľud, ostatne ale všetko tuho spí. Len spí? Nie len spí ale i pracuje proti ľudovej strane. Náš p. kaplan založil tu katolícky kruh, a občania presvedčení súc na koľko urážajú tie nové zákony nábožne naše city, vo veľkom počte sa pripojili ku kat. kruhu. Dost dlho je tomu, čo sme náš kat. kruh založili a stanovy poslali p. služnému, by ich ku potvrdeniu odoslal. Odpovede sme posial žiadnej nedostali, a tak sme začali hľadať príčinu.

Starodávne porekadlo sme znali, že vtáka po perí, somára po hlave a človeka po skutkoch poznať. Počuli sme že náš pán farár Kormanovich, bol ten dobrý priateľ, ktorý poprosil p. služného, by stanovy u seba zadržal, a neposielal ďalej. Že náš p. farár posial bol ten najväčší priateľ liberálov, to sme i tak vedeli. Medzi samýma liberálmi, nenie div, že aj on liberálom ostal. Ale potom panáčku buďte aj dôsledný.

Lepšie by vám svedčalo, keď by ste išol za dajakého civilného matrikára, tak by ste mohol prekážky robiť katolíckym krúhom, i celý deň u pánov liberálov vysedávať. Od tých čias ale v Tasári ba i v Tekovsku na iných miestach verný ľud sa tým horlivejšie modlí: a neuvoď nás v pokušenie, ale zbav nás od zlého...
L'udomil.

—
Dumy od hranice poľskej.

Stará-Ves.

Prevelebný pán redaktor!

Dobie padne utrapenému pod farchou každodenných nerestí stonajúcemu srdcu aspoň na deň ukolísat v náručí krásnej prírody. To som zakúsil i ja, keď príroda sa ešte pýšila vo svojej zelenej kráse. Von do prírody! Na stranu zaprášené knihy, idem do prírody; z tej velikej otvorenej zelenej knihy chcem teraz čítať, čerpať myšlienky obživujúce, priklady povzbudzujúce. Kde teda? Naraz sa nachádzam na vrcholci jednej ohromnej skaly poľskej „tri koruny“ zvanej. Jak krásny výhľad, odtiaľ dívam sa na panstvo prírody. Šum korun zelených stromov roziháva fantáziu moju, harmonia vtáčkeho spevu prúdi sa mi do uší, nádhera prírody viac a viac vrýva sa do duše mojej. Tu sa vypína podo mnou zelená jedľa. Jedľa, ty si opravdivý obraz spokojného sedliaka tu na Magure. Strojná, mäkká a chová v sebe šťavu, trebárs jej korene poví-taly sa do skalnej pôdy — v jednom nás predčí — je totižto smelá. Jedľa, jedľa! jak môžeš len vyžiť tam na tej nemilosrdnej skale? Nebojiš sa vetrov? Neprileť na ohnivo koni búrka, neruť do teba svoju ohnivú strelku? No, no! Ty tak skromno a ticho stojíš, a len v šume tvojom dávaš mi tvoje spravodlivé žaloby na vedomosť. Ty si pravý obraz nás roľníkov. Ticho, skromno žijeme, nikto o nás ani nezná nič, pôda zeme veru i nám je nemilosrdnou macochou, ryjeme pluhom brázdy do nej, ukladáme biedny ovsič do lône jej, a ona, bárs skupo, predsa však k skromnému chlebičiku dostatočné úroky nám dáva. To len ešte. Jaj! ale ukrutná búrka na ohnivo koni s ohnivými strelkami priletela z Pešte i k nám donesúc v sebe civilné manželstvo, tu na hranici pri nás sa už zastavila — svojimi ohnivými strelkami poranila srdcia naše, boľí nás, a boľasť tu utíšiť ani nemôžeme, lebo vidíme susedov našich, poľakov v náboženstve slobodných a nad nami hrôzne čierne chmáry tie, a kto vie, čo ony v sebe ešte nosia!

Ja vždy ešte sedím na skale mojej vysokej — na strednej korune z týchto „troch korun“, a hľadím, jako ta moja jedlica do hlbkej prepasti. Vôkol mňa ticho, len ten nepokojný divý Dunajec mrmlá čosi hádže sa v širokom koryte svojom, stieborné peny strieka na breh, neutichne ti ani na okamih, akoby chcel vekové tie skaly na vnivoč obrátiť. Tu vidím našich nepriateľov, jakoby ich i žalmista k nášmu Dunajcu prirovnával, keď hovorí: Pozdvihujú potoky Pane, pozdvihujú potoky hlas svoj, pozdvihujú vlnobitie svoje. Od húciania vôd mnohých divné je nadimanie mera, ale divnejší je na výsostach Pán. Veru divný je Pán! V mrmlaní Dunajca počul som i ja hlas ich: „roztrhnime sväzky jejich“, keď sa pred voľbou do stoličného výboru v Starej-vsi síšili, aby tvorili liberálnu stránku oproti nám mysliac si že spime; Och, ale jaké bolo ich zadivenie, keď sme ich sriadeným vojskom ľudovej stránky privítali pri voľbe, a ešte väčšie bolo ich zahanbenie, keď naša stránka z boju s veľkým víťaz-

stvom vyšla. Veru môžeme spievať so žalmistom: „ktorý prebýva v nebi, smeje sa ím a Pán sa ím posmieva“.

Ešte len sedím na mojej „korune“, nechcem síce kráľom byť poľským, dumiem len ďalej. Nad hlavou mojou plávajú biele chmárky, mierny vetrik hráva ja s nimi, hneď ich preháňa, hneď nahnevaný potrhá na drobné kúsky. Veru, vy chmárky dažďa nenosite vše v sebe, z vás roľník ani potechy ani strachu pred vami nemá ani kvapočky dažďa necvrknete na žižnivú suchú zem, darmo by si roľníku očakával, aby ony ť napojily žižnivú zem tvoju.

Také sú i tie naše dobré čisté myšlienky, lež čož z nich, keď žiadného dažďa nevydávajú, ktorý by pole činnosti duchom oduševnenia polieval. Či div, že pole to ostane bezplodné, vyschlé? Do práce teda: dobré tie myšlienky do skutkov odef. Nestrielaťme len z pera na papieri proti nepriateľom našim, tento je trpezlivý, ten všetko snesie, lež viac čiňme, učin-
kujme.

Dolu schádzam, tuhý zápach horských kvetov a tráv omamuje smysly moje. Chladný vetrik švihá krydelkami svojimi moju tvár. Už som dolu, už na strane uhorskej. Z jednej strany chromné skaly poľské, z druhej gigantické skaly uhorské vznášajú sa k nebu, uprostred nich vije sa zelený Dunajec už užším korytom, skaly tie uhorské a poľské nedovolia sa mu tak rozhadzovať, jak na strane uhorskej koryta jeho. Gigantické tie vrchy, kde-tu zelenými vencami obvenčené, vábia oko moje do vyšín neb, len kus neba pozerá na mňa, okna tie duše so sebou dvihajú i srdce, ono otvára dvere rtov: O Bože z výsosti shliadni na ľud uhorský k Tebe o pomoc volajúci, — Kráľovno Uhorskej krajiny, teraz je ona v nebezpečení k tebe príslucha ju chrániť — Svätý Štefane — jako za tvojích časov i teraz nové pohanstvo chcjú uviesť do nej — pomoc — pomoc! A slyším: Pomáhaj si človeče, pomôže ti Pán Boh!

Dnes už tie miesta hustý zakrýva fádíel — na moju jedlicu len v duchu z teplej izby hľadím, „tri keruay“ vidím oknom mojim — celá príroda spí. Ten zimušný spánok snáď i nad nami moc vzal. Oh nie! Jedlica! zďaleka ťa oslovujem, jestli sme ťa nasledovali v skromnosti a tichosti — nuž dobre — ideme ťa nasledovať i v smelosti — premôžeme svoju prírodu! Smelosťou zajáza srdce naše! Táto smelosť splodila krásne výfazstvo pri voľbe do stoličného výboru — oné zas splodilo 1-ho decembra uzavrený „kat. kruh“. Akýsi vnútrový oheň zaplamenil v nás, už-úž shasujúci pod popolom ospalivosti, akási chváľtebná pýcha sa nás lapá. My sme už stali zo spánku. Hore sa bratia! V nás už živo bije srdce katolíctva — o tom utvorený „kat. kruh“ svedčí — skrze ten preneseme, presadíme vieru z kostola i po života. Nespravodlivosť posadili za stôl, pravde krky vylamujú — bojujme proti tomu so spojenými silami.

Matúš Sepetny.

Z Oravy.

Prevelebný pán Redaktor!

Chcem prehovoríť v týchto mne milých Novinách o spoludržaní krivonosého plemena: „Keď jeden žid úder dostane, cítia ho všetci ostatní židáci spolu. To leží v čulom cíte jednoty celého národa, tak praví jeden veľký učiteľ z Israelu.“ Keď sa kresťan ozvie proti podlostiam nejakého krivonosa, všetci krivonosa cítia sa urazenými. Židia držia spolu jako desky na

sviňskom chlieve, hovorí austrijské porekadlo. Židia majú dobrú vlastnosť plemeno-spolupatričnosti. Daj židovi zaucho, či zaslúži lebo nie, daj mu ho Bukarešti, alebo v Jasse, alebo inde — v celej Euro-
ba v celom svete budú o tom židovské Noviny — jest ich dost — čarbať, kriky robiť. Keď nedávno v Orave jednému židkovi po domoch obchod vedúcemu zo žartu pajesy odstrihli, narobilo sa kriku po krivonosých Novinách. Všetké cesnakom smrdiace Noviny to prevzaly — kričaly zle-nedobre na kresťanov, na ich nesnášanlivosť, na ich surovosť atď. Účastník tohoto žartu dobre sa majúci úradník, aby pokoj mal zo židkami, ba aby aj o krásnu službu t. j. úrad neprišiel, pekne rúče zapchal ústa židkovi, jako počúvam, pár sto zlatými. Kresťanovi môžu židia všetké vľasy ostriať, môžu ho vytľeť, dobre vymlatiť, vymástiť, i čo dostane? dostaneme figu! Taký je rozdiel medzi kresťanami a židmi! Drahí čitatelia! Čítali ste v Novinách, jako luptovskí židáci utvorili „khagal“ to jest spojili sa a zaviazali, že spoločne budú napádať potravné spolky kresťanov, s ktorými spolkami žiaden žid nesmie vstúpiť do priameho alebo nepriameho spojenia, preto týmže spolkom žiaden tovar nepredá, ani neprostrédkuje; aj direktie mlynov vyzval tenže židovský spolok khagal, aby pramene svoje zavrely pre potravné spolky kresťanov. Každý žid, ktorý by potravnému spolku kresťanov tovar predal, zaplatí 1000 zl. pokuty. Keby kresťania tak spolu držali, tak sa napomáhali, tak jeden za druhého stali, neboli by židia takými pánmi, takými bohačami! Radostnú novinu zvestujem drahým čitateľom, že katolíckí kňazi v Orave, čo stoliční vyborníci — a jest ich mnoho — pri reštaurácii stoličných úradníkov, spolu držali; aj v politickom smyšľaní jednotu dokázali. Daj Bože, aby takáto jednota v celej našej drahej vlasti medzi duchovnými pastiermi panovala! Daj Bože, aby nebolo medzi kňazami Haskovcov, Wossinszkých, Sikorských! Chválu zaslúžia veľkokupci: Koválik a Kohúth z Ústia. Nech ich Boh živí ešte na mnohé roky! Ku oravskému duchovenstvu pripojili sa všetci oravskí roľníci, čo stoliční vyborníci. Nech ich tiež Otec nebeský pri stalom zdraví zachová! Dá im i na ďalej smelosti zásady kresťanske brániť! Zle sa držali úradníci oravského pánstva, prešli do tábora liberálneho. Čudujem sa, že tak môžu robiť, keď gubernátor oravského pánstva, jako hovoria, je dobrý katolíck. Čudujem sa, že úradník oravského pánstva pri voľbe stoličného výborníka v Zakamenom-Kline čo predseda voľby, Rowland, také dačo neslýchano môhol vystrá-
jať, a predsa voľbu potvrdil! *Smelomil.*

Bystrická dolina, dňa 14-ho nov. 1895.

Prevelebný pán redaktor!

Mnohovýznamný deň bude pre nás staro-bystričanov, deň 7. nov. lebo v tento deň skvele sme zvíťazili, v tento deň preukázali sme celému svetu, jako neohrozene vieme bojovať, lebo v tento deň zvíťazila „ľudová stránka“ nad stránkou liberálnou a židovskou.

Pán Salavský, tatik náš, skrz služnovský úrad dal nám na vedomie, ktorých chcú si dať vyvoliť medzi týmito bol aj matrikár z Novej-Bystrice.

Ráno o 9. hodine otvorená bola voľba. Radost bola vydeť ten zástup oduševnený, bárs aj bolo neprijemné počasie — lebo skoro celý deň dažď padal, predsa ani jedon si z nás nezťažkoval. Srdco mi od

radosti plesalo, keď som videl našich duchovných so svojimi veriacimi držať; dôst. p. Eduard Gily, farár novo-bystrický, tohoto skvelý príklad dal; on, po predku peši, pokolená v blate kráčal na čele svojich, a ostatní za ním, jako vojsko nasleduje svojho vodcu. Pol dňa stať v blate, o smäde a hlade, a k tomu ešte keď sa aj z hora ceďí človekovi za golier, a predsa do ostatku vytrvať, — jako vydržala Nová-Bystrica — to môže byť príkladom pre všetky obce; a preto občania Novo-Bystrickí a bratia moji! držte sa Vášho duchovného pastiera a ľudovej strany! Budte vždy tak oduševnení za vieru našu a ľudovú stranu, jako ste to 7-ho nov. preukázali, lebo len takýmto spôsobom vydobyjeme si všade víťazstvo.

Nesmiem zabudnúť i na Zborov, toto je tá voňavá ruža v doline našej, keďby sme všade takieto oduševnené obce mali, jako je Zborov, tak celú krajinu podmaňme ľudovej strane. Boh Vám zaplať bratia a občania zo Zborova, že ste boli verní ľudovej strane!

Voľba sa skončila o 4 odpoľudnia; po prečítaní hlasov p. predseda oznámil, že spolu 368 hlasovalo. Pán Štefan Kapallay dekan dostal 367 hlasov, pán Ján Grében farár z L'utiš dostal 334, p. Ján Szvitek kaplán dostal 349, a p. František Horváth z Riečnic dostal 331: a tak kandidáti ľudovej strany zvíťazili; liberálni kandidáti jako Ján Bšaidner dostal 39 hlasov, Karol Kadlák 23, a pán Matrikár z Novej-Bystrice dostal len „16“ hlasov. Pod celú voľbu bol prítomný aj pán Šimonfi služný. Prečo a z jakej príčiny prišol, to neviem. Pán služný môhol vidieť, že voľba spravodlivým spôsobom bola prevedená, ľud sa ticho a veľmi príkladne držal, páni žandári cez celý deň nemali žiadnej práce, ba ešte aj to musím pomerkovať, že žiaden z voľby domov opitý neišol. Takto sa skončila u nás voľba.

Prv nežli by som moje riadky dokončil, musím Vám napísať, čo sa robilo na druhý deň po voľbe. Jak ktorý sedliak bol niečo židákovi dlžen a nehlasoval na liberálnu stránku, hneď mu peniaze vypovedal a jestli mu ich behom 24 hodín nesloží, tak ho zažaluje. Dobré je toto si zapamätať na budúce. Vidíte bratia moji! židák nielen interes od vás žiada, lež žiada ešte aj inšie totižto aby ste i svoje svedomie zapredali, a preto držme sa pevne ľudovej strany!!!

Jedon z dôverníkov.

Z Judapeštu. 10. jan. 1896.

Prevelebný pán redaktor!

Bol som slúbil, že ešte čo-to podotknem v týchto novinách o hlavnom meste. Teda pero zas sa mi len vteperilo medzi tri prsty; ale veru teraz tento dopis nebude diňší od mojích fúzov.

Nedávno som bol na ulici, kde je ľudom vždy pilno; zrazu ale sa jedon šmikne a na brucho padne, naňho sa srútil za ním idúci atď. aspoň desať ich popadalo, jedon na druhého. Hja keď je tu každý zamyslený a každému je tak pilno, jako dedinárom, keď bubnovať očujú.

Reč je tu rozličná, aj slovákov je tu viac, nežli málo. Poznať ich z ďaleka, lebo oni sú o mnoho väčšej a mocnejšej postavy, nežli maďari, aj chrám boží lepšie navštevujú, kde vo sviatkoch výročitých v takých šatách sa ich asi šesť ustavuje, jakby aspoň generálmi boli — tam, kde vojáka netreba. Tento krásny a chvalitebný zvyk len schvaľujem, Bohdaj by

on aj po dedinách bol v živote, lebo to veľmi zvyšuje slávnosť pobožnosti kostolných.

Vodku, ači rakiju, alebo pálenku a iné lichové nápoje sú tu veľmi obľúbené, lebo — jako som nedávno bol včul — na každých 80 osôb padne jedon hostinec, abo krčma, kde chlapi neráz takú čertovskú silu a smelosť si nadobudnú, že po ulici domov idúc, ustavične hádžu sem-tam pástou, jakby aspoň zlého ducha pred sebou pratali; keď sa ale v takom stave domov dostanú, ešte im je vyše, aby sa na hory — na doly prisahali, že nie oni, lež žena a deti sú opilé, čo aby sa druhý kráľ nestalo, ich pást ešte vrchkejšie vandruje, po hlave a po chrbte ubohej ženy a na smrť nalakaných detí. S týmto ale preto netvrdím, že by toto veľmi častý pád bol.

Kunštárov je tu veľa; jedon z nich i to vymuroval, že v jednej ulici pod zemou bude frčáť električná ači hromová železnica.

Nočných sôv je tu veľmi mnoho; aj mezdi služkami sa ich dost nájde. Keď sa daktorá z nich jedná v nedeľu a vo sviatok, si vyjedná, aby nie po obede, lež až po večeri mohla ísť sa zabávať. Já som presvedčený, že to taká nerobí pre iné, lež len preto, lebo v noci lepšie vidí, jako vo dne, v tomto ohľade sove súc podobná.

Škulavých ľudí tu neni mnoho; a skoro každý z nich má krivý nos a cesnakový zápach; už prečo tieto dve veci so škulavosťou spojené bývajú, to nech dedinárom vrtá v modzgoch.

Kočov je tu viac na ulici, jako v dedine hocktorej táček.

Kostole sú tu tak na riedko, jako po dedinách sporitelne.

Všetko je tu drahé, len posmech dostaneš na ulici za darmo, čo nech ta nemýli keď sem prídeš, lež strečkuj s tým preč, jak s teplým osuchom. Aj já už musím preč páliť od písania. S Bohom

Opleckár.

Z Krakován, 22-ho nov.

Vysokoctená Redakcia!

Predovšetkým prijmite moje vďaky za to, že ste ráčil uverejniť môj dopis, ktorý veľmi nápadný bol, a každý tu hádal, kto to môže byť ten malý gazda?

Že som pravdu mlúvil; to každý tu uznal, ale i následky to dokázaly. Lebo u nás len jedného ľudáka zvolili; a pán notár tiež je už stoličným výborníkom, čo mi nenie dľa chuti. Lebo keď príde vo výbore dajaká otázka na riečicu, a ju budú pretriasať, on báraj je muž výborný, tak že nám ho celé okolie závidí; pre nátlak násilný vrchnosti tak bude vrteť tú riečicu, jako župan okom myhať, z gazdov nemohol dakto vystúpiť, ktorý do Nitry čože by nešol, keď by ho ta záujmy ľudovej strany volaly?

Ej vidieť to len, že sme ešte ďaleko od horňákov, kde aj gazdovci povystupovali a zvolení boli; aspoň v „Krešťanu“ som viac takých pádov sa dočítal. Tí ale doista tiež neprišli nato sami od seba, lež musia mať dobrých vodcov, ktorí pre vec krešťanskú i medzi ľud idú do kolíb, aby voličov získať mohli. Možno, že už viac nikdy nebudem písať, lebo mi to ťažko padá, toto ale predsa som chcel sdeliť. Keby len bolo požehnanie na mojich riadkoch, aby sme sa zobudili a každý uznal svoju povinnosť. U nás veru ľudovej strane ešte vždy nesvitá; my jakby sme sa celkom dobre cítili

pri týchto veľkých farchách a bezbožných novotách. Je pravda, že náš p. opleckár je pobožný človek, aj do kostola chodí, nemravnosť a výstupy proti náboženstvu za tepla potresce, ale preda len bolí srdco mňa, že mestský dom je miestom siedmej sviatosti.

Veru sa neviem prenačudovať tomu, čo mi vo Vrbovom jedon žid povedal, že dľa nitrianskych novín uhorských, piešťanský p. farár jako liberálny výborník je zvolený. Keď mňa sprostého sedliaka to tak mrzí to nové polozenie; jakože môže byť s tým spokojný učený duchovný. Ja bych to tuším ani neveril, ale keď to v novinách stálo, ktoré dľa toho žida sú katolícke, nuž už to len uverím. A ten istý žid sa vychvaloval, že u nich vo Vrbovom dvoch liberálov zvolili, jakéhosi Sadlého a notára, ktorý má byť jakýsi veľký liberál. Či tam nemohol vystúpiť p. kaplán? Abo poriadny gazda. S Bohom zostávajúte p. redaktor; teraz som všetko dal na papier čo som vedel; už budem ticho, nebudem písať viac. Len moje méno neprezradíte.

Malý gazda.

Rozmary a žárty.

Sedliak a zememerač.

Ku sedliakovi pole orajúceму prišiel meráč (inžinier) a pustil sa s ním do rozhovoru. Medzi iným sa ho pýtal, jakú máva úrodu? Sedliak odpovedal: Keď Pán Boh požehná, nuž je veru pekná. Na čo meráč nevrle riekol: aj čo Pán Boh: Nuž či vy veríte, že po smrti hneď prídete do neba?

Sedliak: tak ma viera učí, jestli si zaslužím, áno: na čo meráč odpovedal: já sa domnievam, že duša človeka, keď umre, vojde do nejakého zvierata.

Na to sedliak odpovedal: môžete mať pravdu, lebo tento môj Brňo (vôl) takú rovnú brázdu odreže, že sa já vždy nazdávam, že je v ňom nejaký inžinier. Inžinier rýchlo sa odtiaľ ponáhlal preč.

Dobrosrdečnost.

Nikto nepraje ľudom tak úprimne zdravý spánok a odpočinok jako ja, keď idem v noci na — lúpež.

Cigánov sen.

Cigán prišiel zavčas rána k zemskému pánovi. „Dobré ráno vinšujem, pán urodzený“, poklonil sa. Pán ho oslovil: „No more, čo že sa ti snivalo?“

Cigán: „Jaj, prosím ponížene, mal som utešený sen. Prišlo mi, že mi pán urodzený dali dešať cigár a pani urodzená funt šlaniny.“

Pán: „Nuž more, či vieš, že sa sny naopak plnia?“

Cigán: „Veď ja aj jak prištanem; nech mi pán urodzený dajú šlaniny a pani urodzená cigary.“

Lekár: Nejedzte mnoho, pite len mierne, zostaňte večer doma, nefajčte tuho a pohybujte sa hodne, nezameškajte denne prechádzku a telocvik!

Nemocný: Hja, pane doktor, keby som tak robil, načože by mi bol potom lekár?

Ako kto umiera.

Krajčírovi pretrhne sa niť života. — Mydlárovi vyhasne svieca života. — Hlásnikovi odbije poslednia hodina. — Kamenár odklepe. — Zvonárovi odzvonja. — Roľník opustí tú hruď zeme. — Rehtor dospieva.

HOSPODÁRSTVO

Jaké kravy sú dobré dojky.

Mlieko sa tvorí v hľuzách mliekových, ktoré do hromady sa menujú vemenom abo ceckami. Každý cecok zodpovie jednej hľuze, a ma svoj kanál po ktorom mlieko doňho tečie. Hľuza každá pozostáva z malulinkých mechúrčokov, ktoré sú tak jedon k druhému pripojené, jako hrozná na strapci. Keď tie mechúrčky počnú tiecť, dostaneme mlieko. Keď sa teda roztopí ači rozleje, hľuza mlieková, dostaneme mlieko. Čím viac sú teda vyvinuté hľuzy mliekové, tým viac je aj mlieka. Vemeno na toľko je dôkazom, či krava dobre dojí, abo slabo; na koľko jeho veľkosť je základom veľkosti hľuzy mliekovej. Lebo vemä môže byť i pre tlstotu veľké, ktorá nenie prameňom mlieka, a v tomto páde, keď na veľkosť vemená hladíme, sa klameme. Také od tlstoty veľké vemä je obyčajne nie hladké, lež grobovité. Mliekové vemä ale je hladké a má ťahy viac abo menej hlboké.

Veľké vemä nič nestojí teda, keď tlstota je príčinou jeho veľkosti; veľkosť vemená do ohľadu jedine vtedy máme brať čo dôkaz veľa mlieka, jestli príčina veľkosti je dobre vyvinutá hľuza mlieková.

Aj žily mliekové musíme prezreť. Pod bruchom na oboch stranách sa ťahajú dve tučné žily, ktoré vedú krv do hľuzy, ktorá krv je potrebná k tvoreniu mlieka. Hľuza mlieková teda z krve robí mlieko.

Pri zadnom konci kosti prsnej na oboch bokoch je jamka, cez ktorú mliekové žily do brucha idú. Tieto jamky sa menujú mliekovými, a tým sú ony väčšie hlbšie, čím sú väčšie žily mliekové. Tedy aj hlbokosť týchto jamok ukazuje hojnosť mlieka.

Aj plúca čím sú zdravšie, tým viac povetria upotrebia a tak i mlieka sa tým viac najde u takej kravy.

Aj na to máme hľadeť, jak ďaleko sú rebrá jedno od druhého a či sú ony dobre vypustené. Dobrá dojka poslednie rebro má aspoň na tri na štyri prsti od predposledného.

A čím hladšia je koža podbrušná, tým istejší môžeme byť, že to neni zlá dojka.

Preda ale máme probovať aj vydojiť patričnú kravu, jestli je možno, lebo výsledok dojenja je bezprostredný znak, či slová predavača a hojnosti mlieka sú pravé.

Necpalan.

VYOBRAZENIE

Jednúc pri genezarethskom jazere Spasiteľ náš Ježiš Kristus vyučoval ľud; a keď prestal učiť vstúpil na Petrovu lodičku a rozkázal, aby odbili od kraja a šli na hlbinu; potom vyzval Petra, aby vyhodil sieť k loveniu rýb. Peter ale riekol: Pane celú noc sme pracovali a predsa sme nič neulovili, lež na tvoje slovo vyhodím sieť, načo toľké množstvo rýb zachytili, že sa im lodička počala potopovať, ale im iná lodička prišla na pomoc. — Ejhľa tento príbeh zo života Spasiteľovho predstavuje nám dnešný obraz. Pán Ježiš chcel Petra, a ostatných apoštolov jako i všetkých svojich nasledovníkov poučiť, že práca človeka je darobná bez požehnania božieho. O čom sa sv. Peter na toľko presvedčil, že ho strach zaujal, keď tento zázrak videl. Pracujme i my usilovne, a keď práca naša má výsledok, neprivlastňujme to len sebe, lež predovšetkým ďakujeme Bohu dobrotvému, že našu prácu nám požehnať ráčil. A preto i každý náš účinok započínajme s Bohom, prosiac ho, aby nám prispel ku pomoci a ponechajme ostatné na Boha!

ODKAZY REDAKCIE.

Naším čitateľom a vôbec všetkým katolíkom čo najvrúcnejšie odporúčame Spolok „*Svätého Adalberta*“ (Vojtecha) v Trnave, aby ho napomáhali, lebo to je jediný spolok, ktorý sa stará o duchovný pokrok slovenského katolíckeho ľudu v Uhrách, vydávajúc dobré knihy pre katolícky ľud. Včulajším Jeho predsedom je dôstojný a veľkom. Pán Šimon Klempa kanonik v Trnave.

Kto chce noviny ľudovej strany v uhorskej reči čítať, tomu odporúčame noviny „*ALKOTMÁNY*“ čo najlepšie a najlacnejšie, lebo vychádzajú každý deň a na celý rok stoja len 10 zl. V Budapešti Barošš ulica číslo 59.

Pre čin. G. G. Váš výborný dopis s radosťou uverejňujeme; i na druhý kráť prosíme, ráčte nás uvedomiť o záležitostiach všeobecne zaujímavých; váš dopis môže slúžiť za vzorku a príklad, jako sa má do novin dopisovať. Mnohí sa nazdávajú, že to zaujíma aj iných, keď oni o súkromných veciach buďto jednotlivcov buďto jednotlivých krajov píšú, kdežto politické noviny sa ani nemôžu s takýmito malichernosťami zapodievať, lebo vždy musia mať na zreteli to, čo všetkých zaujíma, a z čoho majú úžitok všetci. Sem patria všetky verejné a obecné záležitosti, tak i z toho Vami opísaného pádu vyplýva naučenie pre druhých, aby vedeli, jako sa majú držať, a jako majú zakročiť, keď by sa inde taký podobný pád prihodil. Srdečný pozdrav!

B.-Bystrica. P. J. P. — L. nedostal ich ešte, ale snáď ich dostane, lebo vec ešte neni dokonaná. — Čo sa chýru Vami sledeného týka, len vtedy by mal smysel, keď by ste toho nebožiaka bol pomenoval.

Gajar. J. V. Všetko tak usporiadame, jako ste napísal.

Predplatiteľov našich prosíme, aby nám pri obnovení predplatku to číslo sdelili, pod ktorým im „Krestan“ posávať chodieval. Veľké-Šurany. J. F. Jedon kus kancionálu tlačíť sa nevyplatí; to by Vám veľmi draho prišlo. A veniec tých žiadaných piesni my nemáme.

Veľká-Lovča. M. H. Ďakujeme Vám za vaše dobré pranie a vo vašom predsevzati len Vás posilniť môžeme.

Skalický. Váš článok jako besednicu neskôr prinesieme ačkoľvek sme ju museli náležite opraviť.

Bytčica. V. P. F. R. Ďakujeme za poslanú besednicu, upotrebíme ju. Srdečný náš pozdrav!

Mošovce. Sindulfo. Váš list sme dostali, a vykonáme tak, ako si žiadate.

Dopisovateľov našich prosíme na to, aby dopisy svoje len na krátko, ale jadro skladali, lebo ináč preveliké množstvo ani ich prečítať tým menej uverejniť nemôžeme, naše noviny len raz za týžden vychádzajú, tedy niet toľko miesta, aby sme ich priniesť mohli.

Spolu tu upozorňujeme et. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je uno-vanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učinil každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osov, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

Katolíckemu ľudu odporúčame nasledovné knihy:

Ako založíme „*gazdovsko-potravný a úverný spolok?*“ Sostavil Andrej Hlinka, farár sliacanský, predseda trojsliacanského gazdovsko-potravného a úverného spolku.

„*Kto má pravdu,*“ sošit.

„*Dom a Škola.*“ Dobrá kresťanská výchova musí byť všetkých nás prvou starostou. Preto aj prostriedkov k dobrej výchove musíme hľadať. Jedným z takých prostriedkov je dobrý vychovateľský časopis. Jediný náš vychovateľský mesačník „*Dom a Škola*“ prináša zvlášte v poslednej dobe články rozmanité a výborné, preto ju všetkým pp. farárom, pp. učiteľom aj rodinám odporúčame. Zvedeli sme, že najme katolícke učiteľstvo časopis ten málo odoberá; pokiaľ „*Dom a Škola*“ je vedená duchom kresťanským — a to zaiste je — a pokiaľ neobráža našu cirkev katolíckú — a to dosiaľ neurobila — potiaľ nenie príčina, aby ju katolícke učiteľstvo neodoberalo. Nesmieme dopustiť, aby sa z dačoho mohlo zatvárať, že

katolícky učiteľ je menej vzdelaný a pre školu menej zaujatý. „Dom a Škola“ stojí roč. 2 zl. 50 kr., za pol roku 1 zl. 25 kr. a možno ju objednať s adresou: „Dom a Škola“ v Ružomberku, liptovská stolica.

Pátnik Sv. Vojtešský. a jeho „Kalendár“ je k dostaniu v Spolku Sv. Vojtecha v Trnave.

„Kráľovná Sv. Ružena.“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan Pironcsák farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

Znovu vydáva: Fr. Richard Oswald správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: **Ružencová knižočka. Albána Stolca myšlienky o zotári.** Cena jedného výtisku 15 kr.

Obchodné zprávy.

1. Zboží: Pšenica 6.85—7.30 zl. Raž 6.20—6.35 zl. Jačmeň na krm 4.90—5.10 zl. do pálenie 5.40—6.20 zl. na várku 6.40—7.80. Oves: 6.10—6.45. Kukurica: 0.00—0.00. Proso: 5.35—5.70. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 8.75—09.25. Koprné semeno: 9.20—9.25.

3. Strova: Veľká biela fízufa 8.00—8.50; tmavá 8.25—8.75 okruhlá: 8.00—8.25, tarkavá 6.00—6.10. Šošovica 9.00—13. Hrach 8.50—9.50. Čistá 12.50—00.00 zl.

4. Kúpecké zelené plody: Mak 18—20. Burgyňa 1.60—1.70. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.40—3.00. Slama. Na posielanie: 1.75—1.45. Žup 1.45—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 30—40. Lucerna 32—42 zl. Jarné ľadník 5.50—6.00 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 45 hospodárskych volov; 127 dojných kráv. Následovné boly ceny Vyborená pára volov do jarma do 000—000 zl. Dojné kravy: za jeden kus 90—140 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 4680 kusov oviec. Ceny: 06—13.00 zl. za páru, a 13—18 kr. za živý kilo. Svinský trh: za kilogram 51—56. V salašoch 4992 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajca 32—40. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 52—53.70., udená 53—58.50 zl.

9. Remeň funtový 152—185, tercy 150—170.

10. Kraviny vrázkované 180—210.

11. Pytlinky 255—260.

12. Tefaciny najl. víksovky 430—450, stredné 355—365 lažené a vrázkované 340—355, blysk. remeň najlepši 160—165 prsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Najpríhodnejší dar

pre veriacich katolíckych kresťanov obojeho pohlavia

k nastávajúcim sviatkom

a iným príležitostiam

sú nasledujúce knižky:

„Ježiš moja žiadosť“, modlitebná kniha s malým spevníkom pre každého katolíckeho kresťana. — Strán 408. — S 3 krásnymi obrázkami. — Cena: Tuho viazaná v remeni s futrálikom a mramororezom 1 zl. Tuho viazaná v remeni s futrálikom a zlatorezom 1 zl. 20 kr. Skvostne viazaná v chagrénu so spinkou pozlátenou ozdobou s futrálikom 2 zl. 50 kr. — Pri odobratí viac výtiskov dávame primeraný rabatt. — Neviazané pri odobratí najmenej 10 výtiskov za hotové alebo na dobierku 50 kr.

„Vzdychy katolíckeho kresťana k Bohu a Svätým i Sväticiam Jeho.“ Spísal a vydal Franko V. Sasínek, kňaz b.-bystrického biskupstva. Tretie rozmnožené vydanie. Strán 336.

„Vzdychy vernej dcéry cirkve k Bohu a Svätým i Sväticiam Jeho.“ Spísal a vydal Franko V. Sasínek, kňaz b.-bystrického biskupstva. Tretie rozmnožené vydanie. Strán 336.

Cena každej tejto knižky neviazanej 30 kr., v koži viazanej s futrálikom a sice so zlatorezom 70 kr., bez zlatorezu 60 kr.

Pri odobratí knižky „Vzdychy“ za hotové alebo na dobierku najmenej 10 výtiskov stojí neviazaný výtisk len 24 kr., viazaný v remeni bez zlatorezu a s futrálikom 50 kr., so zlatorezom 60 kr.

„Veniec katolíckych cirkevných piesní“, ktoré dľa obsahu, basnickej ústrojnosti a nápevu prepracoval a z čiastky novo složil Gabriel Zaymus, kňaz biskupstva b.-bystrického. — Obstáral † Fr. Tagányi, kanoník nitrianský, predtým dekan a farár turzovský. — Tretie vydanie. Strán 132. Cena v papieri tuho viazaného výt. 16 kr., v plátne viazaného výtisku 22 kr., bez rabattu.

SPRÁVA

kníhtlačiarско-účastinárskeho spolku
v Turč. Sv. Martine.

TLAČIAREŇ
„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na
úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VÝLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“
PRIJÍMA.

== BUDAPEST, ==

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

 Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky spláčováce.

 Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou.

Budapešť, 1895. (VIII., Prater-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.